

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

11.

Eukalipti.

(Konec.)

Da-si „Eucalyptus globulus“ ne dosega svojih rojakov (*Eucalyptus collosea* in *amygdalina*), vendar ga moramo uvrstiti med najznamenitije rastlinske gorostase. Enega je izmeril Müller; imel je v obsegu pri zemlji $29\frac{1}{4}$ m., in visok je bil 98 m. Starost tega drevesa je preračunal na 800 let. Strokovnjaki menijo, da eukalipti vsi sploh brzo rastejo, ali da tudi med največimi gorostasi ni velikih starcev. Na botaniških vrtovih evropskih izrastel je „Eucalyptus globulus“ v devetih letih iz semena do sedem metrov višine. V južnih krajih evropskih raste zunaj pod milim nebom, in včasih zraste v enem letu po 2—3 m. Martins sporoča, da eukalipt (*globulus*) v Alžiru zraste v letu za 4 m.

Eukalipt je avstralsko drevo, ali vendar je nekaj časa sem vrlo važna rastlina tudi v severni Afriki in v južni Evropi, in vrjetno je, da bode polagoma izpodrinil iz teh krajev marsikatero drugo gozdno drevo. Izredna svojstva, katera se ne dadó dovoljno oceniti še sedaj, razširila bodo to drevo vse bolj in bolj. Eukalipt raste v Avstraliji v podnebnju, ki je slično onemu v južni Evropi. Brza rast, s katero se to drevo odlikuje, nagnila je Francoze, da so ga presadili v Afriko in v Evropo. Na francoski obali ob sredozemnem morji blizu Nice posadili so prve eukalipse 1861. l. Poskusi ti so obnesli sijajno, in danes so ta drevesa uže nad 40 metrov visoka. Poleg obale od Cannesa do Monaka širi se velika množina eukaliptov, in sedaj premišljujejo, kako da jih posadé po dolinah Rone. V Alžiru se eukalipti izvrstno obnašajo, razvijajo se prav tako, kakor da so v Avstraliji. Poskusi na Italijanskem in v Dalmaciji so se obnesli tudi vrlo dobro. Na Hrvatskem so več potov poskusili z eukalipti, ali zima jih je pobrala vselej.

Povedano je uže bilo, da eukalipti brzo rastejo, in tega svojstva niso zgubili niti po deželah okolo sredozemnega morja. V Alžiru so zapazili, da se poedina drevesa v letu za 6 metrov potegnejo. Ob tej brzi rasti sodil bi človek, da bode drevo slabo in mehko, pa ne, prav čvrsto je in trpežno, in ker je tudi smolnato in oljnato, tedaj dolgo zdržé tudi v vlažni zemlji. Dokazali so uže, da je ta les prav tako dober in trpežen za železniške prage, kakor hrastov. Dandanes ga uže mnogo uporabljajo za podvodne stavbe, za mostove, za pristanišča in druge slične gradnje.

V južni Evropi bode gotovo eukalipt sčasom velik zaklad gozdni. Stari gozdi se tu navadno vsakih sto let sekajo. V tem času daje eukalipt pet sečenj, ker njegovi gozdi se morejo vsakih deset let sekati. Zbog tega bi imel tak gozd peterno vrednost. Razen tega so preračunili, da bi ena železniška traverza, ki stane osem frankov, od eukalipta stala 1—2 fr. Les za brzovjavne kole mora biti 30 let star, eukaliptov pa uže v petih letih tako visoko izraste, da je porabljev. Te številke same najbolj pričajo, kolike vrednosti bi mogle biti eukaliptove šume za narodno gospodarstvo. V Avstraliji tešejo vse brodove iz eukaliptovega lesa. Sploh se v Avstraliji ta les malo ne za vse izdelke uporablja.

Ali to ni še edina korist, ki bi jo južni kraji mogli od eukalipta imeti. V eukaliptu se nabira neka vrsta izhlapivega olja, ki je velike zdravstvene vrednosti. Tudi so strokovnjaki dokazali, da eukalipt s svojim izparivanjem razkužuje zrak, ter znamenito umanjšuje mrzlico

po močvirnih krajih. Drevo, ki raste nevrjetno brzo, ki iz zemlje potegne v 24 urah desetkrat toliko vode, kolikor je samo težko, bode gotovo velike koristi za zdravstvene odnošaje vlažnih in nezdravih krajev. S temi svojimi izrednimi svojstvi ne samo, da poteguje iz močvirne zemlje vodo, nego tudi s svojim izparivanjem ubija životne miazme, ki okužujejo zrak. Temu so prišli na sled 1869. l. in vse do danes se je potrdilo popolnoma.

Angleži so začeli prvi saditi eukalipse na „kapu dobre nade“, in sicer s tega namena, da jim oni nezdrave okolice razkužijo. In v kratkem času so dosegli izredne vspehe. Z enakimi vspehi se hvalijo v Alžiru in po vsi severni Afriki. Ne moremo navesti vseh onih zdravniških izvestij iz Afrike, katera dokazujejo, kako so eukaliptovi zasadi v kratkem času mrzlične kraje spremenili v zdrave, in da se mrzlica bolj in bolj poizgublja. Povsodi se je eukalipt skazal kot pravi blagodar.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

V prvih treh sejah novega zasedanja državnega zbora označile so se stranke državnega zbora in pokazalo se je tudi razmerje med njimi.

Začnimo pri levici: Tu prikazuje se v prvi vrsti novi „nemški klub“, ki se hoče brigati samo za nemštvo, ki zametava pridevek „avstrijski“ in čegar prizadevanje bo šlo na „ožjo“ državno-pravno zvezo z Nemško. Knotz, Pickert, Schönerer in blizo 40 enako mislečih poslancev izrekoma s Česke in Štajarske pripada k tej novi stranki. — Druga leviška stranka je „avstrijsko-nemški klub“. K temu pripadajo vsi ostali levičarji, na čelu jim Chlumecki, Herbst, Plener, Tomášek i. dr.

Tudi ta približno 80 levičarjev obsegajoča stranka proglasila je svoj program in v tem označila se je tudi ta stranka prav tako, kakor nemška z edinim razločkom, da ta še ni zavrgla pridevka „avstrijski“; v bistvu se ne razlikujete te dve stranki nikakor; izrekoma ste obe enako sovražni proti vsemu, kar ni nemškega in nasprotovanje to sprejeli ste obe stranki tudi v svoje programe.

O družih malih oddelkih levičarjev, o demokratih in antisemitih ne bomo sedaj govorili obširneje, omeniti pa bi imeli še levičarskega kluba Coroninjevega. — Ta je sila oslavljen ostal zopet v novem zasedanju: šteje komaj 10 udov in zgubil je svojega pravega duševnega vodjo barona Schwegelna, ki je letos pristopil avstrijsko-nemškemu klubu.

Vrh tega prišteti bi bilo levici še nekaj „divjakov“, ki se iz osebnih ozirov ne pridružijo levičarjem, kateri bodo pa većinoma z levico glasovali, ako so navzoči. Pa takih je sedaj prav malo, ko so izražene skoraj vse barve političnega mnenja v raznovrstnih klubih.

V teh klubih naštetih so zeló vsi nasprotniki sedanje sisteme, vlade in večine, ako bi hoteli omeniti še ene take osebe, imenovati bi morali ime enega ministra, kateri pa, dokler je minister svoje nasprotovanje pokriva v obliko posrednika, ki ima za sistemo morebiti dobre besede in obljube redko kaj več, za nasprotnike pa dejanja in srce. — Kedar ta minister ne bo več ud sedanje vlade, tedaj pa bo pokazal svojo pravo stran, ako se ne skrije rajši v zatišje, kjer ne bo — politike.

Preidimo na stranke sedanji vladi prijazne, te so: poljski klub, česki klub, klub desnega središča, središni klub, in kolikor se sedaj more soditi, tudi novo ustanovljen južno-tirolski klub „Trentino“, kateri bo vsaj